

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

صور تجلسه کمیسیون معادن و فلزات

رئیس کمیسیون: امید اسمعیل ظفر	تاریخ جلسه : ۱۴۰۴/۰۲/۰۹	محل نشست : اتاق بازرگانی تبریز	ساعت شروع : ۸:۳۰	ساعت اختتام : ۱۰:۳۰
----------------------------------	----------------------------	-----------------------------------	------------------	---------------------

اعضای جلسه : مطابق لیست پیوستی

دستور جلسه :

- ۱- اعلام برنامه های آتی اداره کل صمت استان توسط معاونت محترم معدنی اداره کل صمت استان
- ۲- بررسی مشکلات ثبت گازوئیل در سامانه ها جهت اکتشافات معدنی (سامانه کاداستر صدف و مقاس شرکت نفت)
- ۳- بررسی مشکلات نحوه واگذاری محدوده های مزایده ای
- ۴- بررسی مشکلات تعیین تکلیف محدوده های اراضی غیر ملی
- ۵- درخواست شفاف سازی استعمال عرصه های محدوده معدنی اراضی ملی و اراضی غیر ملی
- ۶- درخواست حفظ حقوق متقاضی در محدوده های اکتشاف نشده با تعیین مهلت اکتشافات بعدی

صور مذاکرات :

امید اسمعیل ظفر؛ رئیس کمیسیون معادن و فلزات اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز:

- این استان از معادن ارزشمند و غنی برخوردار است، اما تاکنون تنها معدن سونگون توانسته است به سطحی از توسعه مطلوب دست یابد. با وجود ظرفیت های فراوان، سایر معادن استان نتوانسته اند آن گونه که باید گسترش یابند. معادن می توانند به منبعی عظیم برای تولید ثروت در استان تبدیل شوند، در استان آذربایجان شرقی، به رغم وجود معادن متعدد و ذخایر قابل توجه به ویژه در حوزه فولاد با عیار بالا، به دلیل مشکلات زیست محیطی و محدودیت های موجود، بهره برداری از این منابع با دشواری هایی همراه بوده است. تمام تلاش ما این است که فعالیت های معدنی با کمترین آسیب به محیط زیست انجام شود، اما باید بین توسعه اقتصادی و حفظ محیط زیست توازن برقرار شود. برخوردهای متفاوت با فعالان معدنی باعث سردرگمی و ایجاد مشکلات در مسیر توسعه این بخش شده است.
- ادامه این روند می تواند موجب عقب ماندگی استان از جایگاه شایسته خود در شاخص های اقتصادی شود، این وضعیت در شأن استان آذربایجان شرقی نیست. از نهادهای دولتی، حاکمیتی و تصمیم گیر انتظار می رود نگاه ویژه تری به حوزه سرمایه گذاری در معادن داشته باشند تا بتوان از این ثروت زیرزمینی در مسیر ایجاد ثروت و اشتغال پایدار بهره برد. در شهر یزد چند معدن بسیار خوب وجود دارد که باعث حل شدن مشکلات آب آن منطقه (انتقال آب) و باعث ایجاد ثروت فوق

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

العاده در این استان نسبت به سایر استان های دیگر شده است. این شهر ظرف چهار سال آینده جزو یکی از شهر هایی خواهد بود که نقش اساسی در اقتصاد کشور خواهد داشت.

- چند معدن ما بخاطر مشکلات، چندین سال است که راکد مانده است. لازم است با کمک نهاد های حاکمیتی و سرمایه گذاری از این ثروت زیر زمینی استفاده شود و باعث ایجاد ثروت در کشور و استان شود.

سلیمان نوروزی؛ نائب رئیس کمیسیون:

- موضوعی که اواخر سال قبل پیش آمد و در شورای معادن نیز بحث شد، موضوع بند ۵ ماده ۴۳ قانون برنامه پنج ساله ششم است. طبق این بند: "در مواردی که به دلیل بهره برداری از معادن و فعالیت های صنایع معدنی، خسارت هایی به اهالی ساکن در منطقه و بخش کشاورزی آنها برسد، علاوه بر عوارض آلاینده گی، با تصویب شورای معادن استان تا یک درصد فروش آنها، پس از واریز به خزانه معین استان نزد خزانه داری کل کشور به جبران خسارت های مذکور و در صورت وارد شدن آسیب های عمومی، به فعالیت های بهداشتی، درمانی و عمرانی مورد نیاز منطقه درگیر اختصاص می یابد."

- تفسیر اداره کل صمت از این قانون این است که معادن باید یک درصد را پرداخت کنند. ایراد وارد بر این موضوع از سوی ما این است که باید آسیبی به بخش کشاورزی وارد شود یا اینکه شاکی وجود داشته باشد تا با نظر کارشناس مربوطه میزان خسارت برآورد شود. از طرفی طبق قانون تا یک درصد فروش اعلام شده است یعنی امکان دارد مبالغ کمتر از یک درصد نیز شامل شود. از دو سال پیش تفسیر اداره صمت بر پرداخت قطعی یک درصد بود از طرفی چون از این موضوع مبلغی نیز در بودجه لحاظ شده بود برای تامین آن در زمان استاندار مرحوم آقای خرم این موضوع در شورای معادن طرح شد ولی به علت مواردی که عرض کردم این موضوع تصویب نشد.

- قبل از عید اداره کل صمت استان به ۱۸ معدن، پرداخت مبلغ یک درصد فروش (فوق الذکر) را ابلاغ کرده بود. و مهلت ۵ روزه برای پرداخت آن داده بود این موضوع مجدداً در شورای معادن طرح شد و ما ایرادات وارد را طرح کردیم. در زمان آقای عظمایی این موضوع از معاونت معدنی سازمان صمت استعمال شده بود و معاونت معدنی مخالفت خود را با این روش اعلام کرده بود و بحث تاکید بر وجود شاکی و نظر کارشناس رسمی دادگستری بر تعیین میزان خسارت را مطرح کرده بود. وزارتخانه مخالف عملکرد اداره کل صمت در این خصوص بود متأسفانه اداره صمت نیز تنها با ادعای اداره راهداری مبنی بر خسارت وارده بر راهها، اقدام به این کار کرده است.

سعید نعمتی؛ معاون امور معادن و صنایع معدنی اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان:

در خصوص آخرین وضعیت پیگیری یک درصد خسارت، لازم به ذکر است پس از مکاتبه با وزارتخانه، مقرر شد موضوع در شورای عالی معادن مطرح شود و شیوه نامه ای ارسال گردد که در آن، بررسی خسارت ها ادامه یابد.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

در سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳، در کمیته فنی شورای معادن، برخی موضوعات مرتبط با یک درصد خسارت ارائه شد که مورد بررسی قرار گرفت. هدف، دستیابی به برآوردی واقعی تر از خسارت ها بود، اما اجرای مبلغ واقعی خسارت امکان پذیر نبود، بنابراین تأیید نشد. این موضوع مجدداً به فرمانداری و شهرستان ها ارجاع داده شد تا بررسی دقیق تری انجام شود و به منظور اجرای قانون، رد شد.

ایمنی در معادن و مسئولیت بهره بردار:

طبق بخشنامه، در معادنی با بیش از ۲۵ نفر نیروی کار، وجود مسئول ایمنی الزامی است. اما در معادنی با کمتر از ۲۵ نفر، اگر مسئول فنی به صورت داوطلبانه این مسئولیت را بپذیرد، برای ما قابل قبول است. در غیر این صورت، سرپرست معدن باید این موضوع را حل کند. برای بررسی این مسئله، جلسه ای با سازمان نظام مهندسی معدن استان برگزار شد و موضوع مورد بحث قرار گرفت. معدنی که مسئول ایمنی نداشته باشد مورد قبول نیست و اجازه ادامه فعالیت داده نخواهد شد.

استانداردهای معدن و پایش عملکرد:

در آیین نامه سال ۱۳۹۶، انواع معادن از جمله زغال سنگ و سنگ های تزئینی به صورت جامع مورد بررسی قرار گرفته اند و برای هر کدام، فرمول های مشخصی تدوین شده است. کاربرگ هایی نیز طراحی شده اند که در کمیته ها پایش خواهند شد. موضوع چالش برانگیز در این حوزه مربوط به معادن شن و ماسه است که ارتفاع زیادی دارند.

سال گذشته، بهره برداران تعهد محضری ارائه دادند مبنی بر همکاری و پایش معادن و ادامه فعالیت بر اساس اصول معدن کاری. با این حال، در بازدیدهای اخیر مشخص شد که برخی معادن به صورت اصولی و ایمن استخراج نمی شوند. به عنوان مثال، در برخی معادن، سیلیکا، زیرزمینی تخلیه می شود تا پس از ریزش، استخراج انجام گیرد، که این روش خطرناک است. بنابراین، اقداماتی برای جلوگیری از آن صورت گرفت.

تحولات مناطق کالیجان (ورزقان):

مناطق کوجان که پیش تر جزو منابع طبیعی محسوب می شدند، با گسترش شهرسازی، به بخش شهرسازی منتقل شدند.

برنامه های آتی:

طبق بررسی های انجام شده، حدود ۵۱ درصد از مساحت استان بلوکه شده است. برخی از این بلوکه ها پهنه های معدنی هستند و بخش دیگری شامل محدوده های ثبت شده است. با توجه به ظرفیت بالای استان در حوزه معادن، سال گذشته مناطق بلوکه شناسایی شدند و طبق ماده ۲۴، امکان تشکیل هیأت بررسی فراهم شد تا موارد مذکور در استانداری مطرح شوند.

همچنین، برخی محدوده هایی که تحت ماده ۲۴ قانون معادن قرار نداشتند، مجدداً بررسی شدند تا در همان مسیر پیش بروند. در نهایت، طی شش ماه آینده، دو مزایده برگزار خواهد شد. هدف از این اقدامات، استفاده از ظرفیت ماده ۸ آیین نامه اجرایی قانون معادن و فعال سازی معادنی است که راکد مانده اند تا مجدد وارد چرخه بهره برداری شوند.

دیرخانہ کمیون های مشورتی - تخصصی

محمدحسین حسن زاده؛ مدیرکل اداره حفاظت محیط زیست استان:

- اقتصاد، اجتماع و محیط زیست سه مؤلفه اصلی توسعه پایدار است. برای رسیدن به توسعه متوازن، باید بین این سه مؤلفه تعادل برقرار شود. نمی توان تحت هیچ شرایطی، حتی در موقعیت های خاص، یکی از این مؤلفه ها را پررنگ تر از دیگری و برتر دانست.
- معدن اندریان، نمونه ای از عدم تعادل میان مؤلفه های توسعه است. این معدن با وجود پتانسیل بالای اقتصادی، به دلیل نادیده گرفتن مسائل اجتماعی، با چالش ها و مشکلات متعددی مواجه شده است. تعادل، به معنای حذف یکی از مؤلفه ها یا دور زدن قوانین نیست.
- حدود ۱۳ درصد از معادن در مناطق حفاظت شده قرار دارند، معادن واقع در این مناطق تابع قوانین و مقررات خاصی هستند و حتی عملیات اکتشاف توسط نهادهای دولتی نیز در این مناطق غیرقانونی است. ما نیز به خوبی آگاهیم که در برخی مناطق حفاظت شده، ذخایر معدنی ارزشمندی وجود دارد، اما از منظر قانونی، هرگونه دخل و تصرف در این مناطق ممنوع است. اداره کل محیط زیست تنها پس از ارائه طرح ارزیابی زیست محیطی، مجاز به اظهارنظر و ورود به موضوع معادن است، هیچ یک از کارشناسان (با نام یا بدون نام) بدون برگ ماموریت حق ورود واحد های صنعتی ندارد و هیچ گونه تعامل غیر رسمی بین افراد و واحد های تولیدی و معدنی برای ما قابل قبول نیست. فعالان حوزه معدن باید طرح ارزیابی زیست محیطی را با دقت و توسط کارشناسان متخصص تهیه و ارائه کنند تا در کوتاه ترین زمان ممکن بررسی و تصمیم گیری انجام شود.
- به ضرورت بازسازی و احیای مناطق معدنی پس از برداشت، تأکید میکنم. انتظار ما این است که محیط زیست در هر پروژه ای "برنده" باشد، چرا که حفظ آن برای نسل امروز و آینده از اهمیت بالایی برخوردار است. توسعه استان را حمایت می کنیم، چرخ توسعه باید بچرخد، اما نه به قیمت نابودی محیط زیست. اگرچه هیچ پروژه عمرانی یا توسعه ای بدون آسیب به محیط زیست نیست، اما باید تلاش کرد این آسیب ها به حداقل برسد. اتاق بازرگانی تبریز به عنوان حلقه واسطه بین بخش خصوصی و دولتی، بهترین مکان برای حل اختلافات و ایجاد تعامل سازنده در این حوزه است.

عبدالحسین محجل امامی، عضو کمیسیون:

- یکی از مشکلاتی که با آن مواجه هستیم، مسئله گازوئیل است که متأسفانه ثبت آن در سامانه های مربوطه (کاداستر، صدف و مقاس شرکت نفت) با چالش هایی روبه رو است.
- در مورد عقب ماندگی و افت استان، به نظر من علت اصلی این ضعف، کمبود فعالیت های اکتشافی است. اگر از مردم حمایت نشود، سرمایه گذاری در بخش معدن نیز محقق نخواهد شد. همچنین، برای حل مشکل معارضین محلی پیشنهاد می کنم که در منطقه اندریان، شهرستان ورزقان، یک پاسگاه تأسیس شود.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

نصیر نوری؛ عضو هیئت رئیسه خانه معدن استان:

در ارتباط با بند ۵ ماده ۴۳ قانون برنامه ششم، موضوع کاملاً شفاف است، اما متأسفانه وزارتخانه برخورد شفافی ندارد. لطفاً این موضوع در اولین جلسه شورای معادن استان مطرح شود، زیرا هدف آن حمایت از معدن کاران است، نه جریمه کردن آنان. طبق این ماده، اگر معدن کار خسارتی وارد کرده باشد، مسئول جبران آن خسارت خواهد بود.

یونس صمد نژاد، عضو کمیسیون:

در برنامه هفتم توسعه، ۱۳ درصد از رشد کشور بر عهده بخش معادن است. پیشنهاد می کنم کمیته ای تخصصی در حوزه معدن تشکیل شود و از مسئولان محیط زیست، منابع طبیعی و سازمان صمت دعوت شود تا راهکاری عملی برای پویایی معادن ارائه شود. برگزاری جلسات تخصصی در این کمیته می تواند زمینه ای برای یافتن راه میانبر و بهبود وضعیت معادن فراهم کند.

عباس بشیری، رئیس گروه سرمایه گذاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان:

آخرین وضعیت استان آذربایجان شرقی بسیار بحرانی است که نشان می دهد هیچ یک از ما در حوزه کاری خود به درستی عمل نکرده ایم. به نظر من، بهترین راه برای بهبود شرایط، تمرکز بر اصلاح ساختارهای فضای کسب و کار است. شاخص های موجود بیانگر کاهش مزیت رقابتی استان در بخش های مختلف هستند، که نیاز به اقدام فوری دارد. پیشنهاد می کنم جلسه ای تشکیل شود، مشکلات اولویت بندی شوند، و برای پنج مورد از مهم ترین چالش ها، برنامه عملی (Action Plan) تدوین گردد تا راهکارهای مؤثر اجراء شوند.

احمد موقری، معاون قضایی دادگستری استان:

- ما از ابتدای روند فعالیت های معدنی با مشکلاتی مواجه هستیم. هنگام صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری، چه از سوی متقاضی، چه از طرف سازمان صنعت و معدن، و چه سازمان محیط زیست، معمولاً حداقل ها مورد توجه قرار می گیرند. در کنار این موضوع، در اجرای طرح های بهره برداری و اکتشافی، لازم است علاوه بر متن قانون، به عرف و قواعد بین المللی نیز توجه شود.
- به اعتقاد من، در نظام حقوقی ما، رأی گیری و رسیدگی به مسائل معدنی باید با در نظر گرفتن این ابعاد صورت گیرد. اگر صرفاً بر جنبه های قانونی تأکید کنیم و حساسیت نشان دهیم، نتیجه ای حاصل نخواهد شد که پاسخگوی نیازهای واقعی این حوزه باشد. برای مثال، تعیین اینکه بسته های ایمنی صرفاً شامل معادن با تعداد کارگران بالای ۲۵ نفر باشد، منطقی به نظر نمی رسد. در برخی موارد، لازم است که ملاحظات فراتر از قانون در نظر گرفته شود تا حقوق و ایمنی کارگران به درستی تأمین گردد.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

- همچنین، هر طرح اکتشافی یا بهره برداری باید دارای پیوست های زیست محیطی و اجتماعی باشد، زیرا در غیر این صورت، مردم در مقابل بهره بردار قرار خواهند گرفت. این مسئله، خواه آن را اپیدمی یا پدیده های مسری بنامیم، به تدریج در سراسر استان گسترش می یابد و چالش های گسترده ای ایجاد می کند.
- وضعیت معدن اندریان (اندیرگان) به سمت تمام معادن استان در حال پیشروی است و این مسئله منجر به افزایش دخالت ها و توقعات بیجا شده است. برای مثال، در بستان آباد، احمدآباد، و مرند، به دلیل معارضین محلی مجبور به بازداشت تعدادی از افراد شدیم. همچنین، چند سال پیش در معدن هریس، اهالی منطقه مانع بهره برداری شدند که این اتفاق تبدیل به یک معضل اجتماعی در سطح کشور شد. بنابراین، باید این واقعیت را بپذیریم که مردم در هر منطقه ای که معدن وجود دارد، خود را به نوعی مالک آن می دانند. درستی یا نادرستی این دیدگاه مهم نیست، اما به هر حال این نگرش وجود دارد. تا زمانی که این ذهنیت در جامعه ادامه دارد و راه حلی برای آن پیدا نکرده ایم، باید با آن همراهی کنیم. به این معنا که انتظارات مردم از بهره برداران معدن و مجموعه دولتی برای حمایت باید تا حد امکان برآورده شود، زیرا در غیر این صورت، این مسئله به چالش های جدی تبدیل خواهد شد.
- به عنوان عضوی از دستگاه قضایی، تا زمانی که شکایتی مطرح نشود، اقدامی از سوی من امکان پذیر نیست. همچنین، تا زمانی که مردم خود را مالک معادن بدانند، درگیری های مرتبط با این مسئله ادامه خواهد داشت.
- لطفاً در زمان صدور مجوز، مسائل اجتماعی و زیست محیطی را به گونه ای بررسی کنیم که برای حداقل ها، شکایتی مطرح نشود. ضروری است که ابتدا طرح به طور کامل مورد بررسی قرار گیرد تا مشکلات احتمالی پیش از اجراء شناسایی شوند. همچنین، پیشنهاد می کنم پس از پایان بهره برداری از معدن، از محل بازدید و کنترل انجام شود.
- بحث ایمنی در معادن از اهمیت بالایی برخوردار است و دستگاه قضایی در این زمینه هیچ گونه کوتاهی نخواهد کرد. از سازمان صنعت، معدن و تجارت تقاضا داریم که توجه ویژه ای به این موضوع داشته باشد و حتی در زمان بهره برداری، با حضور در محل، نظارت های لازم را اعمال کنند.
- علاوه بر این، یکی از مهم ترین مسائل فعلی در حوزه معدن، موضوع راه های دسترسی است. ضروری است که در زمان صدور مجوز، این مسئله از طریق راهداری حل شود.
- در مورد بحث یک درصد (بند ۵ ماده ۴۳ قانون برنامه ششم)، لازم به ذکر است که تنها در استان اصفهان، به دلیل تصمیم استاندار، به اجراء درآمده و در سایر استان ها نمونه مشابهی وجود ندارد. بنابراین سازمان صنعت، معدن و تجارت باید این مسئله را به طور جدی بررسی و حل کند.
- در رابطه با درگیری های محلی، مستنداتی برای اثبات وجود این درگیری ها در دست نیست، زیرا ممکن است این اتفاقات به صورت شبانه رخ دهند.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

- بهره برداری از معادن ذاتاً با منابع طبیعی و کشاورزی در تعارض است. اگر خدمات اجتماعی و مالی به درستی ارائه نشود و رضایت اهالی تأمین نگردد، این مسئله همچنان منجر به ایجاد مشکلات و درگیری های بیشتر خواهد شد.
- موضوع مهم دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد، بحث مالکیت اراضی معدنی است. طبق قانون معادن، این اراضی تحت اختیار سازمان صمت قرار دارد، بنابراین این سازمان موظف است مسئولیت خود را ایفا کند و برای مالکان خصوصی یا دولتی در محدوده معدنی اقدام به صدور مجوز کند، زیرا این امر غیرقانونی است.

علی محمودی؛ نماینده معاونت هماهنگی امور اقتصادی استانداری: در بحث یک درصد (بند ۵ ماده ۴۳ قانون برنامه ششم)، اگر ۱۵ درصد {موضوع تبصره ۶ ماده ۱۴ مرتبط با بازگشت ۱۵ درصد از حقوق دولتی وصولی از معادن به اعتبارات استان برای ایجاد زیرساخت و رفاه و توسعه شهرستان با اولویت بخشی که معدن در آن واقع شده است} به استان بازگشت داده شود دیگر اختلافی بر سر یک درصد مذکور نخواهیم داشت. از معاون معدنی اداره کل صمت خواهشمندیم که موضوع اجرای ماده ۲۴ مکرر قانون معادن را بررسی و حل نماید.

مصوبات جلسه :

ردیف	متن مصوبه
۱	تشکیل کمیته تخصصی در حوزه معدن جهت بررسی دقیق دستورهای ۶ گانه جلسه و بیان راهکار برای تمام موضوعات مذکور

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

TABRIZ CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE